

- א. רבה הורה לטובת המחזיק, משום 'מה לי לשקר', שהיה יכול לטעון שהשטר אמתי, (ומדובר שהוא מקויים כבר, או שבידו לקיימו. פוסקים). ורב יוסף חלק, כיון שכל כחו בקרקע זו על סמך השטר, והרי אותו שטר אינו כלום. ופסק רב אידי בר אבין בזה כרבה. (לרשב"ם – מפני הספק אם הלכה כרבה או כרב יוסף, ולר"י בתוס' – הכריע בקרקע כרבה, שאומרים 'מיגו' באופן זה, להחזיק הקרקע בידו. יש אומרים שבטענת 'מזויף' ממש, גם רבה מודה שהדין עם המערער. וכאן מדובר בשטר אמנה וכדומה. והרשב"ם דחה שיטה זו. וכן דעת הפוסקים – קמו, כה. רוב הפוסקים סוברים שמדובר שלא החזיק בקרקע ג' שנים).
- ב. גם בזה נחלקו רבה ורב יוסף כנ"ל, וכאן פסק רב אידי כרב יוסף, שאין להוציא ממונו על סמך שטר שאינו כלום. (והמיגו – סובר רב יוסף – אינו מיגו טוב, או מפני שנחשב כמיגו במקום עדים (רשב"ם), או משום שאין אומרים מיגו כשהוא בנוי על כך שהוצרך לשקר תחילה, או במקום שהוא טוען וחוזר וטוען (ר"י), או משום שמיגו להוציא לא אמרינן (ריב"ם), או משום שמדובר שהשטר אינו מקויים, וב"ד לא מקיימים אותו, שהרי הוא חספא בעלמא, וכיון שאינו מקויים, אין לו 'מיגו' – רמב"ן). (הלכה כרב אידי, ונשבע הלוה שבועת היסת, ונפטר. פג, ד).
- ג. רב אידי בר אבין הסתפק בדבר, (שאינו דומה ממש לדלעיל, לפי שכאן השטר אמתי, אלא שנפרע ושוב החזרו המעות לפורע), ואביי אמר שתלוי הדבר במחלוקת רבה ורב יוסף, וכיון שהלכה כרב יוסף בחוב, אינו גובה, שהרי שטר שנפרע בו – כבר בטל כחו. ואולם, אם החזיר אותן מעות מפני שאינן טובות כל הצורך, עדיין כחו של השטר בעינו, וגובה. (והוא הדין בכל מלוה ולוה, ולא דוקא ערב. וכן הלכה – נו, ב).

דף לג

נט. המוחזק בקרקע של יתומים, שקיבלה במשכון מאביהם – האם נאמן לטעון, חוב נוסף היה לי על אביהם ואחזיקנה עד שאשתלם מפירותיה כשיעור חובי?

אם לא היה ידוע שנטל קרקע זו בתורת משכון מאביהם, נאמן ללא שבועה במיגו, שהיה יכול לכבוש שטר המשכון ולטעון 'לקוחה היא בידי', אבל אם יש קול שקרקע זו שייכת ליתומים ואינה אלא ממושכנת בידו, (או אף אם רק ידוע שכשירד לתוכה מלכתחילה, בתורת משכון ירד. תוס'. וכ"כ הרי"ד כאן ולהלן לה: ואולם ע"ש בנמו"י מהרי"ף ור"י אבן מגאש, ועוד – שיטה אחרת) – אינו נאמן, וצריך להחזירה ליתומים ולהפרע מהם כשיגדלו, בשבועה. (וכתבו התוס', שלדעת רב פפא, לעולם אינו נפרע מנכסי יתומים, אפילו האמת כדבריו, לפי שאינם בני מצוה, אלא שאין הלכה כדבריו. ויש לדייק מדברי הרשב"ם להלן (קעד. ד"ה פריעת) שחולק. וצ"ע).

ס. א. מי שמת והניח קרקע, ושני אנשים טוענים עליה, זה אומר אני הקרוב הראוי לירש, וזה אומר אני הוא – מה הדין?

ב. הביא אחד מהם עדים שהוא קרוב (אך אינם יודעים אם הוא קרוב יותר מהשני אם לאו) – מה הדין?

א. כיון שאין אחד מהם מוחזק, והדבר ספק, דנים 'כל דאלים גבר'.

ב. כיון שזה ודאי קרוב, והשני – ספק, הרי אין ספק מוציא מידי ודאי, ואפילו השני גבר מקודם והחזיק – מוציאין ממנו ונותנים לזה.

(ויש אומרים, אפילו אם יודעים שגם השני הוא קרוב, אלא שהאחד ידוע יחס קרבתו אל המת, והשני לא ידוע

– הרי זה נידון כודאי וספק, וכנ"ל – כן פירש בשו"ת אור לציון (סוף ח"א) בהסבר הגרסא 'דאיהו קריב טפי' עתוס'. ונ' שאין זה מוכרח, שי"ל הכוונה 'טפי' מכל אחד אחר שהעדים מכירים). והפירות שאכל מאז ועד עתה – חייב לשלמם. ואם אין עדים שאכל, ורק מפיו אנו יודעים זאת, והוא הלא טוען שהקרקע שלו – לפי פירוש התוס', בזה נחלקו רב חסדא כנגד אביי ורבא (ורב אידי בר אבין), האם מוציאים ממנו את הפירות אם לאו (שאפשר שאין לומר כאן 'מגו', כיון שהקרקע יוצאת מתחת ידו, שוב אין טענתו מתקבלת לגמרי, גם לגבי הפירות). ולדעת כמה ראשונים (רמב"ן, נמו"י ועוד. וכ"פ הש"ך ועוד פוסקים, ודלא כהסמ"ע. – ע' חו"מ קלט, ד) מחלוקתם רק כשטוען ספק, אבל אם טוען ברי נאמן ב'מגו'. (כן מתפרשת הסוגיא לגרסת ר"ח ועוד, והרשב"ם פרש שמדובר בהודאת בעל דין).

סא. מי שיש לו עדים שמחזיק בקרקע שנתיים ימים, והמערער טוען גזולה היא מעמי – מה דין הפירות שאכל המחזיק?

אם טען שקנה את הקרקע – חוזרת הקרקע למערער וכל הפירות שאכל חוזרים גם הם. וכתב הרשב"ם, שאם אין עדים על אכילתו, אין הפירות חוזרים, שהיה יכול להכחיש אכילתו, (שהיה יכול לטעון על אכילה מועטת, המספיקה ליצור חזקה. ערשב"ם). ויישבע המחזיק שאינו חייב לו כלום מהפירות שאכל, וייפטר. (חו"מ קמה, ד). ויש חולקים (תוס').
ואם מלכחילה לא טען אלא שירד לפירות, נאמן על כל הפירות שאכל, שאין אדם צוהף לאכול פירות משדה חברו, ואין כנגדו טענת 'אחוי שטרך', כי אין עושין שטר על כך. (ונשבע היסת ונפטר. קלו, א).

דף לד

סב. מה הדין במקרים הבאים:

- א. עדים המעידים על פלוני שחטף חפץ מחברו, והוא טוען: אמנם חטפתי, אך שלי הוא.
- ב. חטף מחברו, ואין עדים בדבר, והוא מודה שחטף, וטוען 'שלי חטפתי'.
- ג. עד אחד המעיד שחטף, והוא מודה בדבר וטוען 'שלי חטפתי'.

- א. אינו נאמן, ודינו כגזולן ומחויב בהשבה. (ודנו באחרונים אם הוא פסול לעדות).
- (ואם יכול היה לומר 'החזרתי' כתב הרמב"ן וש"פ שנאמן במיגו. ויש חולקין).
- ב. נאמן במיגו, שיה יכול לטעון 'להד"ם'.
- ג. ר' אבא אמר שחייב לשלם מתוך שמחויב שבועה ואינו יכול לישבע. (ורב ושמואל (בשבועות מז) חולקים. והלכה כרבי אבא. רשב"ם תוס' וש"פ).

סג. המחזיק בקרקע, ובא מערער וטוען: גזולה היא בידך ו...

- א. ...עד אחד מעיד שהחזיק הלה בקרקע ג' שנים ואכל פירותיה.
- ב. ...עד אחד מעיד שהחזיק הלה בקרקע ב' שנים ואכל פירותיה.

– מה דין הקרקע והפירות?

- א. הסיקו בגמרא שאע"פ שהקרקע חוזרת לבעליה הראשונים, אינו מחזיר את הפירות, שאם אתה מקבל את דברי העד – הלא החזיק ג' שנים והכל שלו.
- ב. אביי דימה זאת לדינו של ר' אבא שאמר 'מתוך שאינו יכול לישבע – משלם'. והלכך משלם דמי פירות שנתיים ימים שאכלם. (הרשב"ם כתב כגון שהעד מעיד שלא אכל כי אם שנתיים ולא יותר. ואולם בפוסקים משמע שבכל אופן הדין כן. וצ"ע).